

## Concept Peiling

Koop- en drinkgedrag van Friese 16- en 17-jarigen

2016



Oktober 2016

Uitvoering: Platform Nuchtere Fries

Platform Nuchtere Fries is een samenwerking tussen alle Friese gemeenten, GGD Fryslân, Verslavingszorg Noord Nederland, Politie Fryslân, Koninklijke Horeca Nederland en Provincie Fryslân om het alcohol- en drugsgebruik onder jongeren (onder de achttien) tegen te gaan en verantwoord alcoholgebruik onder jongeren boven de achttien te bevorderen.

## Samenvatting van de resultaten

Friese jongeren van 16 en 17 jaar geven in de meerderheid aan NIX18 geen goede regel te vinden en lijkt er minder draagvlak voor de leeftijdsgrens in vergelijking met 2015.

Waar in 2014 en 2015 een daling te zien was in het aantal 16- en 17-jarigen dat alcohol koopt en een lichte daling van het aantal 16- en 17-jarigen dat alcohol drinkt, zien we in 2016 zowel als het gaat om het kopen als om het drinken een stijging.

In 2016 geeft 33% van de gevraagde 16- en 17-jarigen aan alcohol te kopen, in 2014 was dit 38% en in 2015 25%.

73% van deze jongeren geven aan alcohol te drinken, in 2014 was dit 75,8% en in 2015 64,3%

Net als bleek uit de peiling in 2014 en 2015, lijken ook dit jaar de jongens vaker alcohol te kopen dan de meisjes. Uit de peiling van 2016 blijkt dat er minimaal verschil is als het gaat om alcohol drinken bij jongens en meisjes.

Uit de peiling in 2016 blijken geen verschuivingen als het gaat om de locaties waar jongeren drinken. De meeste jongeren geven aan bij vrienden en thuis te drinken. Het drinken in sportkantines blijft in verhouding laag.

Het kopen van alcohol door jongeren in supermarkten en slijterijen lijkt ten opzichte van voorgaande jaren verder af te nemen. Kroeg en discotheek scoren hoog net als in 2014 en 2015. De aankoop van alcohol via thuisbezorgdiensten blijft minimaal. Zowel bij drinken als bij kopen worden in de categorie 'anders' tentfeesten en festivals genoemd. Jongeren geven net als in 2014 en 2015 aan dat ze geen alcohol kopen omdat dit niet mag volgens de wet. Het feit dat je nergens meer alcohol kan kopen/drinken, lijkt voor 16- en 17-jarige jongeren minder een rol te spelen. Het met hulp van oudere vrienden en ouders aan alcohol komen, scoort net als in de voorgaande jaren 2014 en 2015 relatief hoog.

## Verantwoording

In opdracht van het Platform Nuchtere Fries hebben studenten van de NHL Hogeschool in 2014 onder Friese 16- en 17-jarigen gepeild in hoeverre, op welke wijze en waarom zij hun koop- en drinkgedrag hebben veranderd na de invoering van de nieuwe drank- en horecawet (DHW) met de verhoging van de leeftijdsgrens voor alcohol van 16 naar 18 jaar. In 2015 heeft het platform deze peiling herhaald en ook in 2016 is deze peiling onder jongeren gehouden. De resultaten geven inzicht in de vraag van jongeren naar alcohol: welke verkoopkanalen gebruiken jongeren daadwerkelijk? Welke andere manieren gebruiken jongeren om aan alcohol te komen (bijvoorbeeld sociale bronnen, specifieke aankoopstrategieën, etc.)? Waar drinken ze? En hoe verandert dit over de jaren? Immers de cultuuromslag die we als maatschappij willen bereiken als het gaat om alcoholgebruik onder jongeren kost tijd.

De peiling geeft het Platform Nuchtere Fries en de Friese gemeenten input voor hun alcoholmatigingsbeleid en -activiteiten. Wanneer de resultaten gecombineerd worden met inzicht in de beschikbaarheid van alcohol, oftewel het aanbod van alcohol (blijkend uit nalevingsonderzoek<sup>1</sup>), geeft dit een actueel beeld van waar en wanneer jeugd en alcohol frequent bij elkaar komen.

579 jongeren hebben deelgenomen aan de online peiling die in september 2016 middels Facebook onder de doelgroep is uitgezet. Het ruime merendeel van alle 16- en 17-jarigen maakt gebruik van Facebook. In de rest van dit rapport wordt dan ook gesproken over de 16- en 17-jarigen.

De uitkomsten zijn niet getoetst op significantie. Eventueel gevonden verschillen kunnen dus berusten op toeval, zij het dat grote verschillen in aantallen en percentages wel degelijk een indicatie kunnen geven. Er is respondenten gevraagd naar hun gedrag. Vragen naar het eigen 'beweerde' gedrag heeft het risico in zich gekleurde antwoorden op te leveren.

In de onderstaande tabel staat de verdeling van de respondenten naar achtergrondkenmerken.

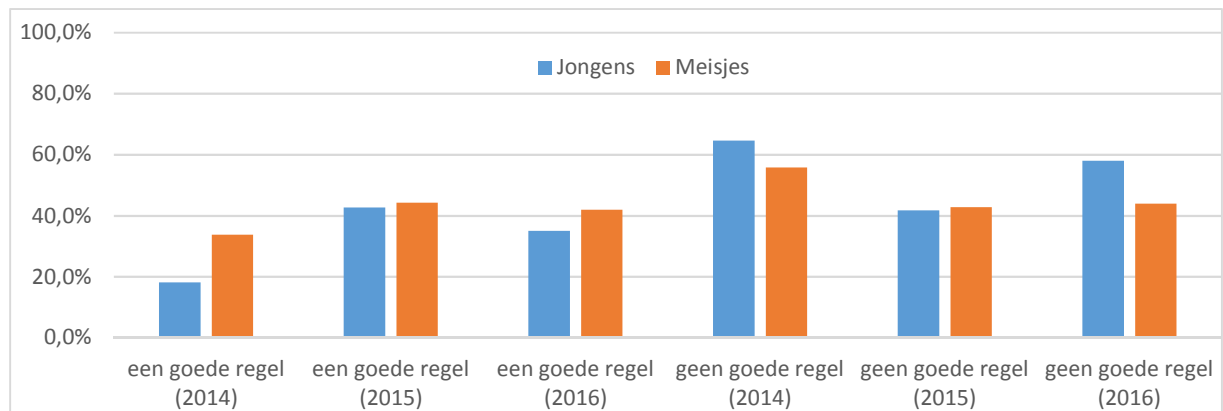
**Tabel 1: Demografische gegevens**

<b>Wat is je geslacht?</b>	Totaal	Procent
Jongens	231	40%
Meisjes	348	60%
Totaal	579	100%
<b>Opleiding</b>		
vmbo	69	12%
havo	101	17%
vwo	63	11%
mbo	291	50%
hbo	41	7%
Geen	14	2%
Totaal	579	100%

<sup>1</sup> In mei 2015 uitgevoerd in de Friese gemeenten door Nederlands Instituut voor Alcoholbeleid Stap in opdracht van het Platform Nuchtere Fries: <http://platform.nuchterefries.nl/uitkomst-mystery-shop-onderzoek-fryslan-vraag-altijd-id/>

## Resultaten

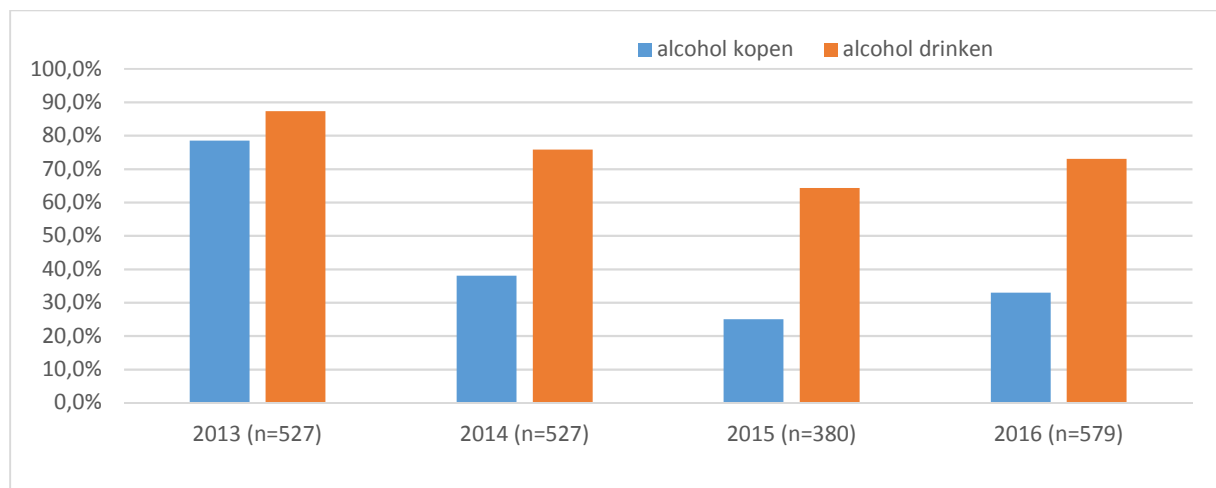
**Figuur 1: wat vinden 16- en 17-jarigen ervan dat zij geen alcohol meer mogen kopen en drinken?**



In 2014 gaf 28% van de respondenten aan de nieuwe regels goed te vinden en 59% het geen goede regels te vinden. In 2015 lijken de 16- en 17-jarigen positiever ten opzichte van deze regels te staan: respectievelijk 44% en 43%.

In 2016 geeft 50% van de respondenten aan NIX18 geen goede regel te vinden en lijkt er minder draagvlak voor de leeftijdsgrens in vergelijking met 2015.

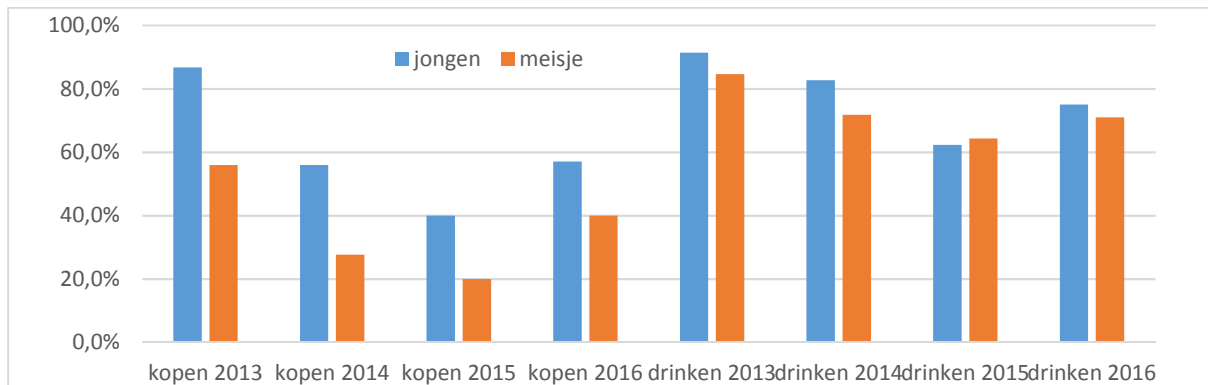
**Figuur 2: koop- en drinkgedrag in 2013, 2014, 2015 en 2016**



Waar in 2014 een sterke daling te zien was in het aantal 16- en 17-jarigen dat alcohol koopt en een lichte daling van het aantal 16- en 17-jarigen dat alcohol drinkt, zien we in 2015 zowel als het gaat om het kopen als om het drinken een daling. In bovenstaande figuur is te zien dat in 2014 38% van de gevraagde 16- en 17-jarigen aangeeft alcohol te kopen en in 2015 was dit 25%. Ook het drinken van alcohol door 16- en 17-jarigen lijkt in 2015 verder te zijn gedaald ten opzichte van 2014 (en 2013). In 2014 gaf 75,8% van de 16- en 17-jarigen aan alcohol te drinken; in 2015 was dit 64,3%.

In 2016 geeft 33% van de jongeren aan alcohol te kopen en 73% geeft aan alcohol te drinken, een toename in het koop en drinkgedrag ten opzichte van 2015.

**Figuur 3: koop- en drinkgedrag in 2013, 2014, 2015 en 2016 verschillen tussen jongens en meisjes**



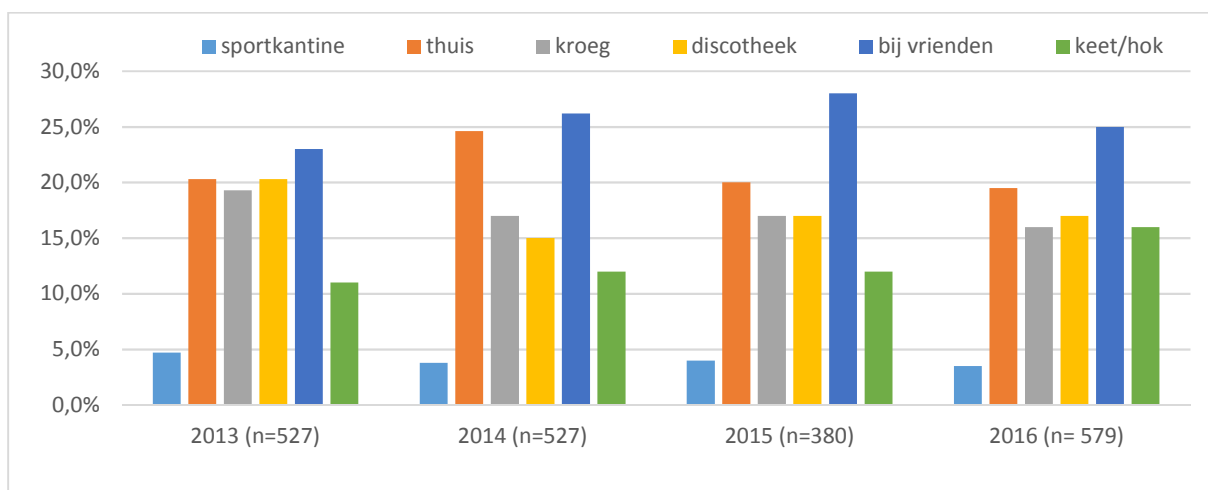
Net als bleek uit de peiling in 2015, lijken ook dit jaar de jongens vaker alcohol te kopen dan de meisjes (figuur 3). Waar uit de peiling in 2014 ook een verschil tussen jongens en meisjes naar voren kwam als het gaat om alcohol drinken, was dat in 2015 niet meer het geval: 64,3% van de meisjes gaf aan alcohol te drinken en 62,3% van de jongens gaf aan dit te doen. In 2016 geeft 75% van de jongens aan alcohol te drinken en 71% van de meisjes.

**Koop- en drinkgedrag in 2013, 2014, 2015 en 2016, verschillen in opleidingsniveau**

Als het gaat om zowel het koop- als om het drinkgedrag, blijken er uit de resultaten geen verschillen tussen de verschillende opleidingsniveaus.

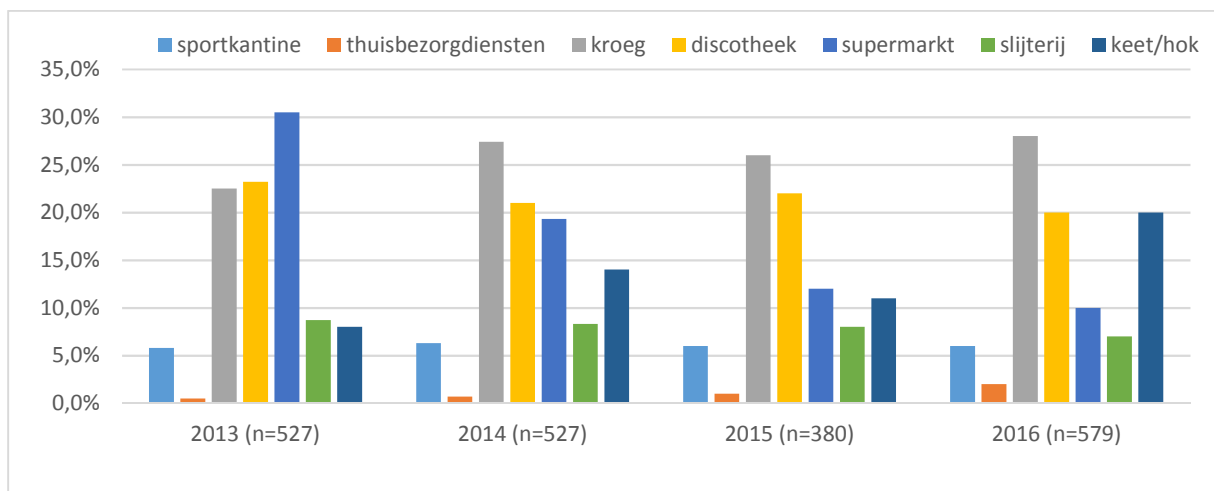
Jongeren van 16 en 17 jaar kopen en drinken in 2013, 2014, 2015 en 2016 (95 %) vooral in het weekend alcohol. In de volgende figuren wordt weergegeven waar zij dit doen.

**Figuur 4: waar drinken 16- en 17 jarigen alcohol?**



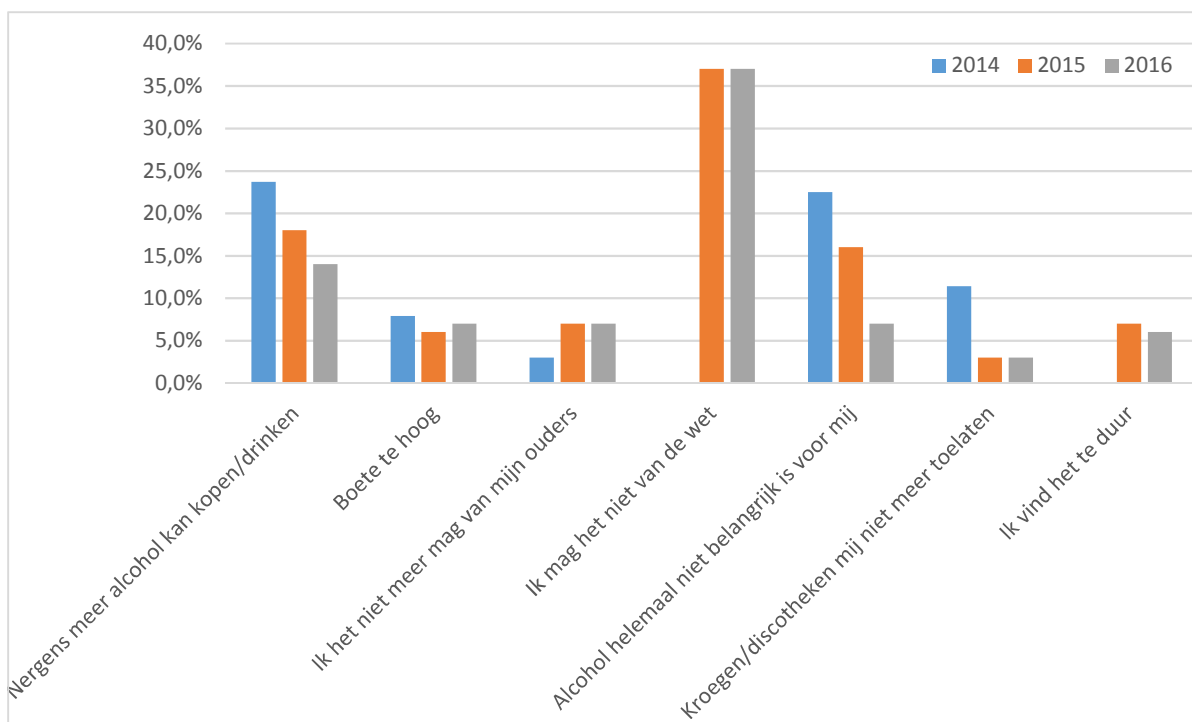
Uit de peiling in 2016 blijken geen verschuivingen als het gaat om de locaties waar jongeren drinken. De meeste jongeren geven aan bij vrienden en thuis te drinken. Het drinken in sportkantines blijft in verhouding laag.

**Figuur 5: waar kopen 16- en 17 jarigen alcohol?**



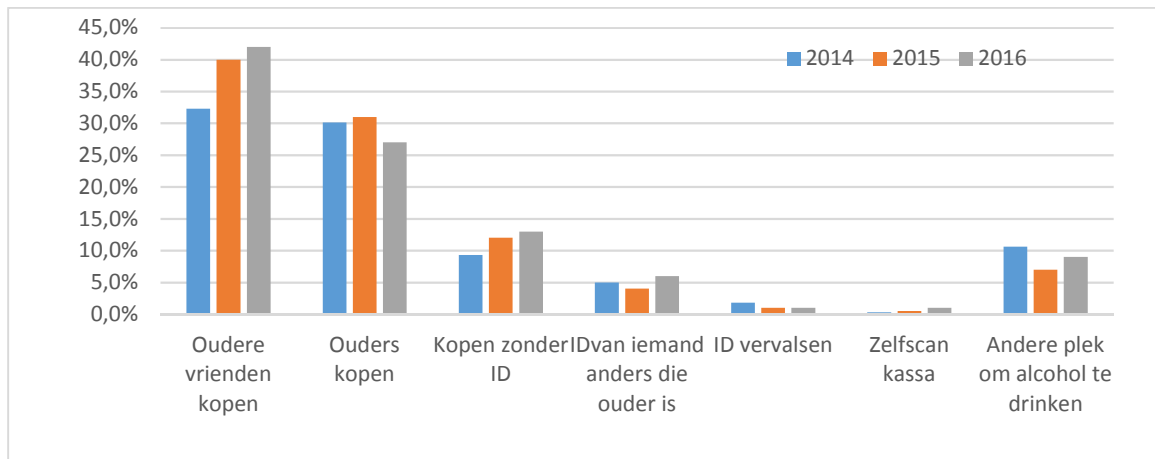
Kroeg, discotheek en keet/hok scoren het hoogst in 2016. De aankoop van alcohol via thuisbezorgdiensten blijft minimaal. De aankoop van alcohol in supermarkt en slijterij lijkt af te nemen. Zowel bij drinken als bij kopen worden in de categorie 'anders' tentfeesten en festivals genoemd.

**Figuur 6: waarom kopen 16- en 17 jarigen geen alcohol?**



Figuur 6 laat zien dat de jongeren in 2016 nog steeds relatief vaak aangeven dat ze geen alcohol kopen omdat dit niet mag volgens de wet. Het feit dat je nergens meer alcohol kan kopen/drinken, lijkt voor 16- en 17-jarige jongeren minder een rol te spelen.

**Figuur 7: hoe komen 16- en 17-jarigen, ondanks dat ze niet mogen drinken, aan alcohol?**



Het vervalsen van een ID kaart lijkt nog steeds weinig te gebeuren volgens de antwoorden van de respondenten. Hetzelfde lijkt het geval te zijn met de betaling via een zelfscankassa. Het met hulp van oudere vrienden aan alcohol komen, scoort nog altijd relatief hoog en lijkt door de jaren lichtjes toe te nemen.

#### **Hoeveel drinken jongeren per gelegenheid en wat drinken zij dan meestal?**

Op de vraag 'als je alcohol drinkt, hoeveel drink je dan meestal per gelegenheid?' (één flesje bier is twee glazen) antwoordt 71% van de jongens zes glazen of meer en 54% van de meisjes. 31% van de meisjes geeft aan 4 à 5 glazen per gelegenheid te drinken en 17% van de jongens. Verreweg de meeste jongens geven aan meestal bier te drinken (82%) en 12% geeft aan sterke drank. Dit is nagenoeg het zelfde gebleven als in 2015.

Meisjes geven aan bier (30%), mixdrankjes (30%), wijn (24%) en of sterke drank (16%) te drinken. Bier wordt ten opzichte van 2015 (16%) vaker genoemd.